

Taktičko pravilo kopnenih snaga SAD FM 100-5*

Taktičko pravilo FM 100-5 izdato je 1976. godine i predstavlja osnovno pravilo KoV SAD. Prema grčkom vojnom časopisu »Vojni pregled«, to pravilo su usvojile i ostale zemlje članice NATO kao okvirno za svoje kopnene snage radi »usklađivanja borbenih dejstava kopnenih snaga koje izvide višenacionalne jedinice i razni rodovi vojske u izvršavanju postavljenog zadatka«.

»Mada su uslovi, posebno u pogledu zemljišta i vrste raspoloživih snaga različiti u zemljama NATO, ipak se opšta načela koja se izlažu u ovom taktičkom pravilu mogu primenjivati u borbenim dejstvima kopnenih snaga bilo koje zemlje NATO« — kaže se u grčkom »Vojnom pregledu«. Usvajanjem borbenog pravila FM 100-5 kao okvirnog, ostalo je i dalje na snazi grčko pravilo KoV EE 100-1, koje se bitnije ne razlikuje od Pravila FM 100-5, osim u poglavlju o odbrani. Zbog toga »Vojni pregled«, kako se navodi, »radi upoznavanja starešina oružanih snaga Grčke sa važećim taktičkim gledištima u odnosu na odbrambena dejstva oružanih snaga zemalja članica NATO — objavljuje prikaz poglavlja o odbrani«.

Skraćeni prikaz tog poglavlja iz grčkog »Vojnog pregleda« donosimo radi informisanja naših čitalaca.

Opšte odredbe

Odbrambena dejstva preduzimaju se radi sprečavanja nastupanja neprijatelevih snaga i slamanja njegove volje za napadom. To se može postići vatrom i manevrom snaga, a pre svega pogod-

* Prema grčkom časopisu »Stratitiki epitheorisis« (»Vojni pregled«) za 1978. godinu.

nim i veštīm korišćenjem zemljišta. Neprijatelj se, naime, mora prinuditi da kanališe svoje snage na pravce pogodne za branioca i da odustane od napada ili da se obezbedi uništenje njegovih snaga.

Radi sprečavanja i odbijanja napada, komandanti jedinica u odbrani, pored ostalog, preduzimaju: sprečavaju neprijatelja da dođe u određeni rejon; uništavaju i dovode u klopku njegove snage; umanjuju njegove mogućnosti za preduzimanje napadnih dejstava; stvaraju povoljne uslove za preduzimanje protivnapada, i vode računa o ekonomisanju snaga.

Racionalnim korišćenjem svih prednosti koje daje odbrana, a pre svega u izboru zemljišta, mogu se nadoknaditi nedostaci u brojnosti snaga i sredstava. Zbog toga odbrana treba da se izvodi maštovito, energično i ofanzivno. Ona će biti utoliko čvršća ukoliko su organizacijske i druge pripreme bile temeljitije.

Organizacija odbrane

Prilikom planiranja odbrambenih dejstava, posebnu pažnju treba posvetiti: obaveštajnim podacima; dubini položaja (odbrane); uzajamnoj podršci vidova i rodova; aktivnim dejstvima; rasporedu i upotrebi rezervi; sadejstvu sa susedima i grupisanju snaga za borbu.

Obaveštajni podaci su veoma značajni za uspeh u borbi. Zbog toga komandanti moraju pokloniti posebnu pažnju prikupljanju obaveštajnih podataka, proučavanju i proceni svih relevantnih činilaca, a pre svega zemljišta. Planovi odbrane moraju se zasnivati na svestranoj analizi obaveštajnih podataka, koji se prikupljaju svim sredstvima (pre i u toku izvođenja odbrane), jer će se tako obezbediti pun uvid u odbranu i racionalno korišćenje vlastitih snaga na najpogodnijem mestu i u pravo vreme i protivnika prinuditi da dejstvuje onako kako je planom odbrane predviđeno.

Dubina odbrane takođe je veoma značajna, jer se napadaču otežava izviđanje i prisiljava se na uzastopne faze napada i prevremenu upotrebu rezervi ili snaga drugog ešelona. Ona se, načelno postiže:

1. Isturanjem snaga za obezbeđenje ispred prednjeg kraja odbrane, sa zadatkom da spreče neprijatelja u podilaženju odbrambenom položaju. Te snage osmatraju, ometaju i usporavaju nastupanje neprijatelja, nastojeći da izviđanjem prikupe što više poda-

taka o njemu. Istovremeno, njihov zadatak je da obmanu protivnika u pogledu protezanja položaja odbrane.

2. Korišćenjem borbenih položaja, prepreka i vatre po celoj dubini pojasa obezbeđenja i odbrambene zone (rejona).

Uzajamna podrška vidova i rodova povećava i učvršćuje snagu odbrane.

Efikasnost uzajamne podrške zavisi od zemljišta, dometa oružja, vidljivosti i mogućnosti određivanja ciljeva. Ona će biti naročito značajna i neophodna u uslovima postojanja međuprostora i otkrivenih bokova, a to će biti veoma čest ili redovan slučaj. Pri tome, posebno značajnu ulogu imaće avijacija u podršci taktičkih (borbenih) grupa.

Aktivna dejstva nikada ne smeju da budu zanemarena, odnosno branilac ne sme da bude pasivan i da čeka na dejstva koja preduzima napadač. Odbrana u celini mora da bude aktivna, a snage u njoj prožete duhom ofanzivnosti.

Rezerve se nalaze u nadležnosti komandanata koji posvećuju posebnu pažnju raspodeli snaga i sredstava između prvog ešelona i reezrvi i njihovoj upotrebi uopšte. Osnovni zadaci rezervi su: sprečavanje prodora neprijatelja na ugroženim pravcima, izvršenje protivnapada i obezbeđenje bokova i pozadine. Ako jedinica u odbrani nema rezerve, odbrana nema elastičnosti i stabilnosti i zato, čim se jedna rezerva utroši, mora se obrazovati druga.

Sadejstvo svih elemenata odbrane bitna je pretpostavka za uspešno vođenje borbe u odbrani. Organizuje se između pojedinih delova u odbrambenom rejonu (zoni) i snaga koje dejstvuju ispred njih i na njihovim bokovima, kao i sa neposredno pretpostavljenom komandom. Posebno je značajno da se obezbedi sadejstvo snaga različitih zemalja, kada one zajednički izvode odbranu.

Grupisanje snaga i sredstava za borbu. Da bi uspešno parirali brojećanoj nadmoćnosti protivnika, komandant jedinice u odbrani mora na vreme da donese odluku o grupisanju snaga i sredstava na odlučujućem mestu, pri čemu mora da bude obezbeđena velika elastičnost. On predviđa: mogućnost prevoženja snaga i sredstava helikopterima (uključujući i PT helikoptere), pokretljivost artiljerije za podršku i angažovanje avijacije (čime se omogućava brzo sasređivanje vatre), vreme i odlučne udare vatrom do angažovanja oklopnih jedinica u zatvaranju glavnog pravca udara ili formiranja taktičkih grupa za sprečavanje prodora neprijatelja.

Vidovi odbrane

Dva su glavna činioca koji opredeljuju vid odbrane: zemljište i vlastite snage i sredstva. Ona može biti više statična (*odbrana zone*) ili odbrana *zasnovana na brznoj pokretljivosti*. Malo je verovatno da će se u praksi primeniti samo jedan vid odbrane, već će se najčešće kombinovati jedan i drugi.

Na izbor vida odbrane takođe utiče borbeni sposobnost i pokretljivost neprijatelja, kao i mogućnosti (verovatnoća) upotrebe i nuklearnih borbenih sredstava. Kod oba vida odbrane borba se vodi u tri faze: dejstvo jedinica u pojasu obezbeđenja; borba na glavnom odbrambenom položaju i borba u dubini — protivnapadi.

Više statična odbrana (*odbrana zone*) podrazumeva upornu odbranu dominantnog dela zemljišta ili objekata na njemu. Zasniva se na uzajamnoj podršci i korišćenju prepreka. Kod ovog vida odbrane glavne snage se raspoređuju na prednjim odbrambenim položajima. Organizuje se, načelno, kada postoje sve ili veći broj sledećih pretpostavki:

- ne predviđa se da će neprijatelj upotrebiti nuklearna sredstva;
- dubina odbrambene zone (rejona) je ograničena;
- postoji potreba da se određeno zemljište energično brani i zadrži;
- zemljište ne pruža manevarske mogućnosti braniocu;
- napadač ima veće manevarske sposobnosti nego branilac;
- napadač ima nadmoć u vazduhu;
- kada se ima dovoljno vremena za utvrđivanje i izradu prepreka;
- kada je širina fronta ograničena, i
- kada branilac raspolaže sa dovoljno snagom.

Odbrana koja se zasniva na brznoj pokretljivosti organizuje se s težnjom da se neprijatelj uništi vatrom i manevrom po celoj dubini odbrambene zone (rejona). Načelno, ovaj vid odbrane se primenjuje kada:

- zona borbenih dejstava i zadatak omogućavaju organizaciju i izvođenje odbrane po dubini;
- kada zemljište nudi pogodnosti za manevar;
- kada su uslovi za pokretljivost i zaštitu snaga branioca veći ili bar jednaki onima koje ima napadač;
- kada postoji verovatnoća da će neprijatelj upotrebiti nuklearna borbeni sredstva;

- kada se raspolaže sa dovoljno snažnom avio-podrškom;
- kada je vreme za utvrđivanje i razvoj snaga ograničeno, i
- kada širina fronta prevazilazi mogućnosti branioca da organizuje uspešnu odbranu zone (rejona).

Elementi odbrambene zone (pojasa)

Odbrambena zona (pojas odbrane) obuhvata sledeće elemente: pojas obezbeđenja, prednji kraj odbrane, prednje ili glavne odbrambene položaje (rejone) i rejon rasporeda drugog ešelona, odnosno rezervi.

Pojas obezbeđenja nalazi se ispred prednjeg kraja i načelno je u doriru sa položajima neprijatelja. Snage raspoređene u pojasu obezbeđenja osmatraju neprijatelja, sprečavaju ga u prodoru, dezorganizuju ga i obmanjuju, kanališu njegova dejstva i drugo.

Prednji ili glavni odbrambeni položaji (rejoni) protežu se iza prednjeg kraja odbrane sve do prednje granice borbenog rasporeda jedinice nižeg stepena, odnosno do rasporeda snaga drugog ešelona (rezervi). To je zona u kojoj se planira i izvodi odlučujuća borba.

Rejon rasporeda drugog ešelona (rezerve) proteže se od zadnje granice prednjih odbrambenih položaja, pa do zadnje granice odbrambene zone. U tim okvirima raspoređuju se i rezerve, zatim elementi za podršku (organska i pridata oruđa velikog dometa) i jedinice za pozadinsko obezbeđenje.

Planiranje odbrane

Komandant jedinice koja organizuje odbranu, dobija od pretpostavljene komande sledeće podatke, uputstva i naređenja: obaveštenje o neprijatelju i vlastitim snagama; zadatak jedinice i njene obaveze; osnovnu zamisao dejstva u njoj obuhvaćene zemljišne objekte; granice i podelu zone (rejona) odbrane, raspored snaga i glavnih borbenih sredstava i zadatke na planu utvrđivanja zemljišta i materijalnog obezbeđenja jedinica i drugo.

Na osnovu tih podataka i naređenja svaki komandant odlučuje o:

- zadacima i obavezama potčinjenih jedinica;
- osnovnoj zamisli dejstva i podeli sredstava;

- granicama između jedinica, važnih objekata i odsecima koji čine homogenost odbrane;
- planu prepreka;
- utvrđivanju odbrambenih položaja po dubini;
- linijama kontrole i tačkama usklađivanja (sadejstva);
- komandnom mestu;
- rejonima rasporeda teškog oružja koje dejstvuje pod njegovom komandom, i
- rejonima snabdevanja i održavanja tehničkih sredstava, kao i osnovnim pravcima snabdevanja.

Činioci koji utiču na plan odbrane

Prilikom planiranja odbrane, procene situacije i donošenja odluke o njenoj organizaciji, sledeći činioci se moraju dublje i svestranije proučiti: *zadatak* koji je postavio pretpostavljeni komandant i u vezi s njim moguća ograničenja koja uslovljavaju određeni oblik odbrane; *neprijatelj* čije se mogućnosti detaljno izučavaju, kao i ograničenja i taktika koju će primenjivati, sve s ciljem da bi se otkrile njegove namere i najverovatniji način ostvarivanja njegovog cilja-dejstva: *zemljište* kao bitan uticajni faktor na borbeni porredak i branioca i napadača, s tim što dominantni položaj na njemu imaju izuzetan značaj i zato ih treba posedovati, makar i po cenu ponovnog preuzimanja od neprijatelja; *vreme* koje može imati značajan uticaj na pokretljivost i u izboru vida odbrane; *prepreke* (prirodne i veštačke) koje mogu imati veliku važnost u usporavanju nastupanja i slamanju ofanzivnosti neprijatelja; *širinu fronta* i u vezi s tim raspored snaga i sredstava (širi front zahteva više snaga i veću uzajamnu podršku, a ukoliko nema dovoljno snaga, uspeh se mora zasnivati na dubini, vatrenoj moći, pokretljivosti, intenzivnom osmatranju i kontroli međuprostora).

Pešadijske i vazdušnodesantne jedinice organizuju odbranu na zemljištu koje omogućava uspešno dejstvo PT oruđa, zaštitu od neprijateljeve vatre i solidno zaprečavanje. One, načelno, izvode više statičnu odbranu (odbranu zone) i pripremaju se za odbranu čak i u okruženju. Zavise od podrške i ojačanja, naročito vazdušno-desantne jedinice, što se pravovremeno predviđa i planira.

Oklopne jedinice izvode odbranu sa većom elastičnošću, jer su pokretljivije. Odbranu organizuju na prednjim položajima, na polo-

žajima za zadržavanje i za izvođenje protivnapada, a njihova dubina zone (rejona) odbrane je veća. One su sposobne da brzo i uspešno dejstvuju i na zemljištu na kojem je izvršen nuklearni udar. Načelno, oklopne jedinice se raspoređuju na pravcu gde se očekuje glavni udar neprijatelja, uz učešće njegovih oklopnih jedinica.

Ukoliko se oklopne jedinice upotrebe za odsudnu odbranu (radi sprečavanja prodora), njihovo dejstvo ne sme biti ograničeno na određene položaje. One dočekuju neprijatelja na prednjim položajima i aktivno dejstvuju sa rezervnih. Na taj način one će prinuditi neprijatelja na pregrupisanje i kanalisati njegove snage na pravce najpogodnije za uništenje.

Oklopne jedinice su u stanju da izvode zadržavajuća dejstva protiv znatno jačih snaga neprijatelja i da, na kraju, pređu u odsudnu odbranu. Značajna prednost oklopnih jedinica je u tome što mogu izvoditi uspešne protivnapade i iskorišćavati dejstva nuklearnog oružja. Međutim, zbog njihove uloge i važnosti u odbrani, one će uvek predstavljati prvorazredni cilj na neprijateljevu avijaciju, zbog čega u njihovom sastavu uvek treba da se nalaze protivavionske jedinice.

Vatrena moć je bitan uslov odbrane i zasniva se na brižljivom planiranju i tesnoj povezanosti svih raspoloživih sredstava — konvencionalne i nuklearne artiljerije, PT helikoptera i taktičke avijacije. Tim sredstvima, naročito PT oruđima, vatra se ostvaruje ispred prednjeg kraja, na krilima i bokovima, kao i po međuprostorima odbrambenih položaja. Pokretljivost, naročito oklopnih jedinica, koristi se za ostvarivanje brze, uzastopne i efikasne vatre sve dotle dok se ne postigne lokalna nadmoćnost.

»Neoklopnim« jedinicama, sem mehanizovanim, potrebno je više vremena za pripremu odbrambenih položaja i prebacivanje sa jednog na drugi, što može ponekad bitno da utiče na izbor vida odbrane.

Izvođenje odbrambenih dejstava

U planiranju i organizovanju odbrane posebna pažnja se posvećuje prikupljanju obaveštajnih podataka, koji se prikupljaju neprekidno i uz primenu svih raspoloživih sredstava. Jedinicama koje su namenjene za zadržavajuća dejstva, protivnapad ili izviđanje u okviru druge jedinice, određuju se granice, pravci i objekti dejstva. Vatrene položaje artiljerije, delova za pozadinsko obezbe-

denje i rezervi, uglavnom, određuje zadatak jedinice, s tim što elementi podrške i pozadinskog obezbeđenja svojim rasporedom ne smeju ometati upotrebu rezervi, niti se nalaziti na glavnom pravcu udara. Na očekivanom glavnom pravcu udara ne treba ostavljati međuprostore, a ako ih ima, oni se stalno osmatraju i, kad je god moguće, »pokrivaju« vatrom.

Dejstvo jedinica u pojasu obezbeđenja. Pre nego što ove jedinice uspostave dodir sa neprijateljem, po njemu dejstvuje avijacija. Kada neprijatelj dođe u domet artiljerije, ona počinje dejstvo, a zatim se postupno ostvaruje i dejstvo iz drugih oružja. Radi što ranijeg dejstva, artiljerija se može razmeštati i na isturene položaje u pojasu obezbeđenja.

Kada se jedinice iz pojasa obezbeđenja (izvodeći zadržavajuća dejstva) približe prednjem kraju, intenzitet vatre jedinica iz odbrambene zone se povećava radi lakšeg prihvata jedinica iz pojasa obezbeđenja i odvajanja od neprijatelja.

Glavno, najjače dejstvo u odbrani se ostvaruje u momentu kada se neprijatelj približi zoni efikasne vatre. U toj fazi intenzitet vatre iz svih sredstava maksimalno se povećava kako bi se sprečio napad.

Protivnapadi se izvode radi preuzimanja inicijative i uspostavljanja kontrole nad zonom (rejonom) odbrane, u vreme kada se primeti malaksavanje neprijateljevih jedinica u napadu. Protivnapad se planira uporedo sa planiranjem odbrane uopšte. Zavisno od vida odbrane, način izvršenja protivnapada može biti različit, ali uvek s ciljem da se stvore uslovi za uništenje neprijatelja, pre nego što njegovi drugi elementi ponovno preuzmu inicijativu. Pravi trenutak za protivnapad je onaj kada se neprijateljev napad zaustavi i dezorganizuje.

Ako neprijatelj prodre na više mesta, komandant analizira i ceni najveću opasnost i usmerava protivnapad na to mesto, a istovremeno parira neprijatelju i na drugim mestima prodora u meri u kojoj je to moguće. Međutim, nekad će biti potrebno da se sve snage i sredstva usmere samo u jednom pravcu prodora neprijatelja, o čemu, takođe, odluku donosi komandant jedinice u odbrani.

Očuvanje kompaktnosti odbrane

Kada se kompaktnost odbrane ne može očuvati ni vatrenim dejstvom ni protivnapadima, a postoji opasnost od razbijanja položaja, pretpostavljena komanda može da odredi deo snaga za ojačava-

nje odbrane ili da preduzme protivnapad vlastitom rezervom. Eventualnu odluku o novoj liniji prednjeg kraja donosi komandant koji je naredio organizovanje odbrane.

Odluka o odstupanju se donosi posle detaljnog sagledavanja situacije i kod susednih jedinica. Pešadijskim delovima oklopne jedinice mogu pružiti podršku ili odstupanje odvija pod zaštitom dimnih zavesa i u drugim uslovima smanjene vidljivosti.

Reorganizacija odbrane vrši se u prekidima borbe, kada se jedinice snabdevaju borbenim potrebama i popunjavaju gubitke. Tada se, osim toga preduzimaju mere za pripremanje eventualno drugih pravaca odstupanja i vrši dopunsko utvrđivanje položaja.

Ostali aspekti odbrane

Protivtenkovska odbrana je odlučujuća za uspešnost odbrane i zato treba preduzeti sve da se neprijateljevi tenkovi pravovremeno unište. Na verovatnim pravcima nastupanja tenkova postavljaju se prepreke i ti pravci se utvrđuju, s tim što se mora imati u vidu da će se tenkovi kretati i teže prohodnim pravcima, koje takođe treba predvideti. Neprijateljevi tenkovi se moraju na vreme otkriti kako bi se preduzele mere za njihovo postupno uništavanje. Maksimalnim korišćenjem protivtenkovskih prepreka tenkovi se kanališu određenim pravcima na kojima se lakše uništavaju koordiniranom protivtenkovskom vatrom (minama, tenkovima, artiljerijom, avijacijom KoV i taktičkom). Vlastiti tenkovi dočekuju neprijateljeve na prednjem kraju odbrane sa pripremljenih položaja, sprečavajući njihov prodor u dubinu, a ako ovi uspeju prodreti, tuku ih protivtenkovska oruđa ešelonirana po dubini. Helikopteri sa protivtenkovskim naoružanjem mogu da se upotrebe na isturenim rejonima ili da se drže u rezervi i upotrebe kada to situacija naloži, s tim što ih pokretljivost i brzina čine najefikasnijim sredstvom u protivtenkovskoj borbi. Međutim, loši vremenski uslovi mogu da ograniče njihovu upotrebu.

Artiljerija je (zbog dometa i elastičnosti vatre) jedan od naj-snažnijih rodova za slamanje neprijateljevog napada, te je za njeno efikasno dejstvo i uspešnu upotrebu uopšte neophodno otkrivanje ciljeva na što je moguće većoj dubini.

Zadaci artiljerije u odbrani su da:

- dezorganizuje pripreme neprijatelja za napad;
- usporava nastupanje neprijateljevih tenkova i neutrališe pojedine delove, te da odvaja pešadiju od tenkova;

- podržava jedinice obezbeđenja;
- neutrališe neprijateljevu poljsku i PA artiljeriju;
- podrži odbrambene delove (postavljanjem mina, vatrom, dimnim zavesama, osvetljavanjem, dejstvom radi osiguranja prepreka i međuprostora i u zonama na koje se ne može dejstvovati položenim putanjama);
- neutrališe i zaustavi neprijateljeve delove koji prodru u odbrambeni položaj, kao i njegove rezerve;
- doprinese osvetljavanju bojišta i otkrivanju ciljeva i
- vatrom brani vlastite položaje.

Plan vatre sačinjava i realizuje komandant artiljerije, saglasno zadatku, zahtevima i naređenjima komandanta jedinice. On je odgovoran i za usklađivanje plana vatre artiljerije sa opštim planom dejstva borbenih delova i planom prepreka.

Nuklearna oružja u vatrenoj moći odbrane imaju prvorazredan značaj. Vatrene učinak nuklearnog oružja doprinosi da i brojno manje jedinice mogu voditi uspešnu odbranu protiv znatno nadmoćnijeg neprijatelja, kao i sticanju inicijative u borbi. Međutim, prednosti ovog oružja se smanjuju kada i neprijatelj njime raspolaze. Prilikom upotrebe nuklearnog oružja, bez obzira na vid odbrane, treba pravovremeno ispitati mogućnost njegove upotrebe. Načelno, radi sigurnosti vlastitih jedinica, nuklearno oružje se upotrebljava za napade na ciljeve u pozadini neprijatelja ili ciljeve u dubini. To načelno važi i kada dođe do mešanja vlastitih snaga sa snagama neprijatelja i kad ne treba ograničavati inicijativu dejstva vlastitih snaga iz razloga sigurnosti.

Nuklearna oružja velike jačine obično se koriste za dejstvo na ciljeve u dubljoj pozadini neprijatelja, a manje jačine za dejstva po delovima koji se nalaze u neposrednom dodiru. Ona su pogodna za usporavanje nastupanja neprijatelja, i to stvaranjem prepreka na najvažnijim pravcima.

Kada se izvrši nuklearni udar po neprijateljevim delovima koji se nalaze u neposrednoj blizini ili u samoj odbrambenoj zoni (rejonu), snage odbrane koriste taj učinak radi preduzimanja napadnih dejstava, mada u tom slučaju neposredan dodir sa neprijateljem može da oteža upotrebu nuklearnog oružja.

U slučaju opasnosti da odbrambeni položaj bude probijen na širem frontu, nameće se potreba napada nuklearnim oružjem po neprijatelju u odseku prodora, kao i prikupljanja snaga za protivnapade na drugim odsecima fronta.

Dejstva taktičke avijacije mogu pružiti značajnu podršku u toku izvođenja odbrambenih dejstava. Jedinice KoV olakšavaju njeno dejstvo na taj način što neutrališu neprijateljev sistem PVO. Taktička avijacija napada neprijatelja u rejonima koncentracije i duž pravaca nastupanja što je znatno ekonomičnije i efikasnije nego kada se razvijaju za borbu. Čak i u toku napada je poželjno da ona dejstvuje po rezervama neprijatelja i putevima za snabdevanje, umesto da se angažuje za neposrednu podršku.

Inženjersko obezbeđenje je veoma značajno za odbranu. U planiranju i ostvarivanju inženjerskog obezbeđenja treba imati u vidu sledeće činioce: inženjerija se koristi za izvođenje samo najvažnijih radova, a za sve ostale na utvrđivanju i izradi fortifikacijskih objekata i prepreka angažuju se druge jedinice; plan prepreka se usklađuje sa planom dejstva, planom vatre i planom protivtenkovske odbrane i dopunjava se u toku izvođenja odbrane; prepreke se, u principu, brane vatrom. Kad je god moguće, formiraju se pokretne grupe za izradu prepreka, a naročito za brzo zaprečavanje na pravcu glavnog neprijateljevog udara.

Komandovanje i rukovođenje

Komandant jedinice, pre nego što se odluči kako će organizovati odbranu, izviđa, procenjuje i odabira zonu (rejon) odbrane. Komandant je takođe dužan da neprekidno održava kontakt sa potčinjenim komandantima, a posebno u teškim borbenim situacijama.

Kontakti i veze komandanata su bitne pretpostavke za uspešno izvođenje odbrane. Radi toga se određuju karakteristični znaci, a grupe za vezu se postavljaju tamo gde se smatra da je veza između susednih jedinica najvažnija. Kada odbrambena dejstva izvede zajedničke (savezničke) snage, neophodno je da komandanti potčinjenih jedinica dođu u lični dodir sa najstarijim, odnosno glavnim komandantom, čim to situacija dozvoli.

Pre uspostavljanja dodira sa neprijateljem sprovodi se *radio-čutanje*, izuzev radioveze između divizija i pretpostavljenih komandi, a posle uspostavljanja dodira, radio-veza postaje glavno sredstvo komuniciranja na svim nivoima.

Pozadinsko obezbeđenje

Organi i ustanove za pozadinsko obezbeđenje načelno se razmeštaju u rejonu rasporeda drugog ešelona (rezerve). Oni se raspoređuju znatno dublje nego u napadu kako ne bi ometala taktička

dejstva i da bi bile bezbednije. Sve ustanove i jedinice za pozadinsko obezbeđenje moraju biti osposobljene za samoodbranu.

Prilikom organizovanja pozadinskog obezbeđenja u odbrani, posebno se razmatra sledeće: rejon rasporeda drugog ešelona (rezerve); planiranje i usklađivanje pravaca snabdevanja; sanitetsko zbrinjavanje i određivanje rezervnih pravaca snabdevanja; opasnosti od neprijateljeve avijacije; utrošak municije, posebno artiljerijske, kao i stvaranje zaliha materijalnih sredstava za izradu prepreka, što može iziskivati poseban sistem snabdevanja; izbor mesta sanitetskih ustanova koje treba da su što je moguće bliže radi bržeg i efikasnijeg lečenja ljudstva; prikupljanje i popravka oštećenih sredstava u isturenim radionicama za popravku; koordinacija snabdevanja, ako se izvode dejstva međusavezničkih snaga.

Odbrana koja se zasniva na brznoj pokretljivosti

Aktivna odbrana podrazumeva uspešno suprotstavljanje neprijatelju nanošenjem što većih gubitaka na što je moguće većim odstojanjima i pre njegovog približavanja prednjem kraju. Na taj način se smanjuje njegova ofanzivnost i ograničava manevar.

Kada se neprijatelj približi prednjem kraju, počinje aktivna i elastična borba u kojoj sve snage i sredstva usmeravaju vatru na neprijateljeve delove koji ugrožavaju najvažnije pravce ili objekte. Pri tome se nastoji da se promeni odnos snaga u korist branioca, sprečavanje i dezorganizovanje napada i uništenje neprijatelja. U aktivnoj odbrani branilac nastoji da iskoristi sve prednosti koje mu pruža zemljište, i to prvenstveno u pogledu iskorišćavanja vatre. U ostvarivanju aktivnosti odbrane mora doći do punog izražaja inicijativa pojedinih komandanata i korišćenje svih mogućnosti brzopokretnih jedinica radi preuzimanja inicijative na bojištu.

Borba elemenata borbenog obezbeđenja počinje čim neprijatelj dođe u pojas obezbeđenja. Oni vode upornu borbu i nastoje da pri nude neprijatelja da se razvije pre nego što se približi glavnoj zoni (rejonu) odbrane. Pri tome, jedinice u pojasu obezbeđenja najpre prihvataju borbu sa izviđačkim delovima i prethodnicom neprijatelja, uz nastojanje da razviju njegovu glavninu i neutrališu isturena protivavionska sredstva, kao i da pravovremeno otkriju pravac glavnog udara, čime se diviziji (korpusu) omogućava da pravovremeno predvidi razvoj dejstava i namere neprijatelja. Za borbu u pojasu obezbeđenja određuju se brzopokretne jedinice koje su

u stanju da neprijatelju nanese značajne gubitke, ali da ne budu uvučene u borbu u nepovoljnim uslovima. To su uglavnom izviđačke jedinice ojačane tenkovima, protivtenkovskim sredstvima, artiljerijom, inženjerijom i helikopterima naoružanim PT-sredstvima.

Glavna borba u zoni odbrane izvodi se elastično i aktivno, a komandanti jedinica uvek treba da su spremni da prebace snage i pojačaju otpor tamo gde neprijatelj ispolji težište udara. Namere napadača treba pravovremeno ceniti i otkrivati i primorati ga da vodi borbu na zemljištu koje je izabrao branilac.

Širok front i potreba da se prikupe snage i sredstva na glavnom pravcu udara uslovljavaće postojanje međuprostora, koji će biti izloženi bočnom dejstvu neprijatelja. Zbog toga se oni stalno osmatraju i obezbeđuju vatrom. Ako neprijatelj pokuša da promeni glavni pravac udara, usmeravajući ga na drugi deo fronta ili ako uspe da izvrši proboj dela odbrambenog položaja, razvijene jedinice na isturenim položajima treba da se brzo prikupe i usmere prema ugroženom delu fronta. One se prethodno, na pogodan način, moraju ojačati. Borbena nadmoćnost koja se može brzo ostvariti artiljerijskom vatrom, dejstvom taktičke avijacije i protivtenkovskim helikopterima, koristiti se za neutralisanje neprijatelja na najugroženijim pravcima, u vreme dok ne pristignu oklopnomehanizovane snage koje će mu se takođe suprotstaviti.

Glavni cilj aktivne odbrane je uništenje neprijatelja. Ona treba da omogući stalni manevar i prikupljanje snaga po dubini, pa se u tom smislu i organizuje. Međutim, zemljište se prepušta protivniku samo kada za to postoje važni razlozi.

U čitavoj odbrambenoj zoni neprekidno treba održavati ofanzivni duh, a protivnapade izvoditi uz vatrenu podršku i manevar kad god postoji mogućnost za uspeh. Radi ojačanja odbrane i njene upornosti u najširem smislu treba se koristiti preprekama i minskim poljima.

Protivnapadi imaju poseban značaj. Međutim, preduzimaju se samo kada postoje izgledi na uspeh. Mnogo češći su protivnapadi sa ograničenim ciljem, koji se nanose tenkovima i protivtenkovskim sredstvima u bok i pozadinu neprijatelja. Protivnapad može uslediti i radi ponovnog zauzimanja nekog značajnog objekta, pri čemu važe opšta načela za izvođenje napada.

T. M.

Centri za selekciju regruta u oružanim snagama Francuske

Francusko Ministarstvo odbrane objavilo je širu informaciju o Centrima za selekciju regruta¹, izvršnim organima usvojenog sistema regrutovanja i neke druge novine u vezi s tim u oružanim snagama Francuske.

S obzirom na to da se i kod nas u sistemu regrutovanja primenjuju neki slični metodi selekcije i orijentacije, mišljenja smo da će ova informacija interesovati i deo naših čitalaca, s tim što je donosimo u nešto kraćem obimu.

U centrima za selekciju regruta u francuskim oružanim snagama obavljaju se medicinski pregledi i vrše psihijatrijska ispitivanja. Na osnovu toga, kako se ističe u informaciji, obezbeđuje se kvalitetan izbor ljudstva radi ispunjavanja obaveza nacionalne službe, kao i uslova za dobrovoljno višegodišnje služenje u oružanim snagama po ugovoru. Treba istaći da je nacionalna služba širi pojam od vojne, jer se ova poslednja može ostvariti ne samo služenjem vojnog roka već i »službom odbrane«, zatim, službom tehničke pomoći i tehničke saradnje.

Metodi selekcije i orijentacije regruta postepeno su uvođeni još od završetka drugog svetskog rata, usavršavali su se i dobijali sve širu primenu, da bi se standardizovali u sadašnje oblike, pri čemu su korišćeni savremeni metodi i oblici te vrste profesionalne orijentacije.

Metodologija i način selekcije regruta u oružanim snagama Francuske imaju i neke specifičnosti, koje su verovatno posledice vlastite

¹ Les centres de selection, Dossier d'information N° 55, Janvier 1978, Service d'Information et de Relations Publiques des Armees.

prakse i višegodišnjeg istraživanja. To se, osim ostalog, može videti i iz postupnosti i sadržaja opštih zadataka Centra, koji se ogledaju u sledećem:

- *selekcija*, to jest, stručni postupak na osnovu kojeg se regruti oglašavaju sposobnim ili nesposobnim za nacionalnu službu;

- *orijentacija* mladića koji su proglašeni sposobnim za nacionalnu službu, odnosno predlaganje njihovog rasporeda na osnovu psihofizičkih sposobnosti i njihovih sklonosti;

- *informisanje* čiji je zadatak da se regruti obaveste o svrsi selekcije i orijentacije;

- *utvrđivanje načina poziva* na odsluženje nacionalne službe i

- *sticanje uvida* u sve ostalo što se tiče ličnosti regruta a u vezi je sa službom u oružanim snagama.

Rad centara za selekciju regruta zasniva se na zakonskim propisima o nacionalnoj službi. Ti propisi, između ostalog, predviđaju da svi građani muškog pola u starosnom dobu od 18. do 50. godine podležu obavezi nacionalne službe, naravno, ako su proglašeni sposobnim na lekarskim pregledima i psihijatrijskim ispitivanjima.

Nakon obavljenih pregleda i ispitivanja, regruti se razvrstavaju prema utvrđenim sposobnostima u tri osnovne kategorije, i to: sposobni, privremeno sposobni i oslobođeni službe.

Organizacija i sastav

Selekcijski centar je trupna jedinica za selekciju i orijentaciju mladića koji su obuhvaćeni obavezom nacionalne službe.

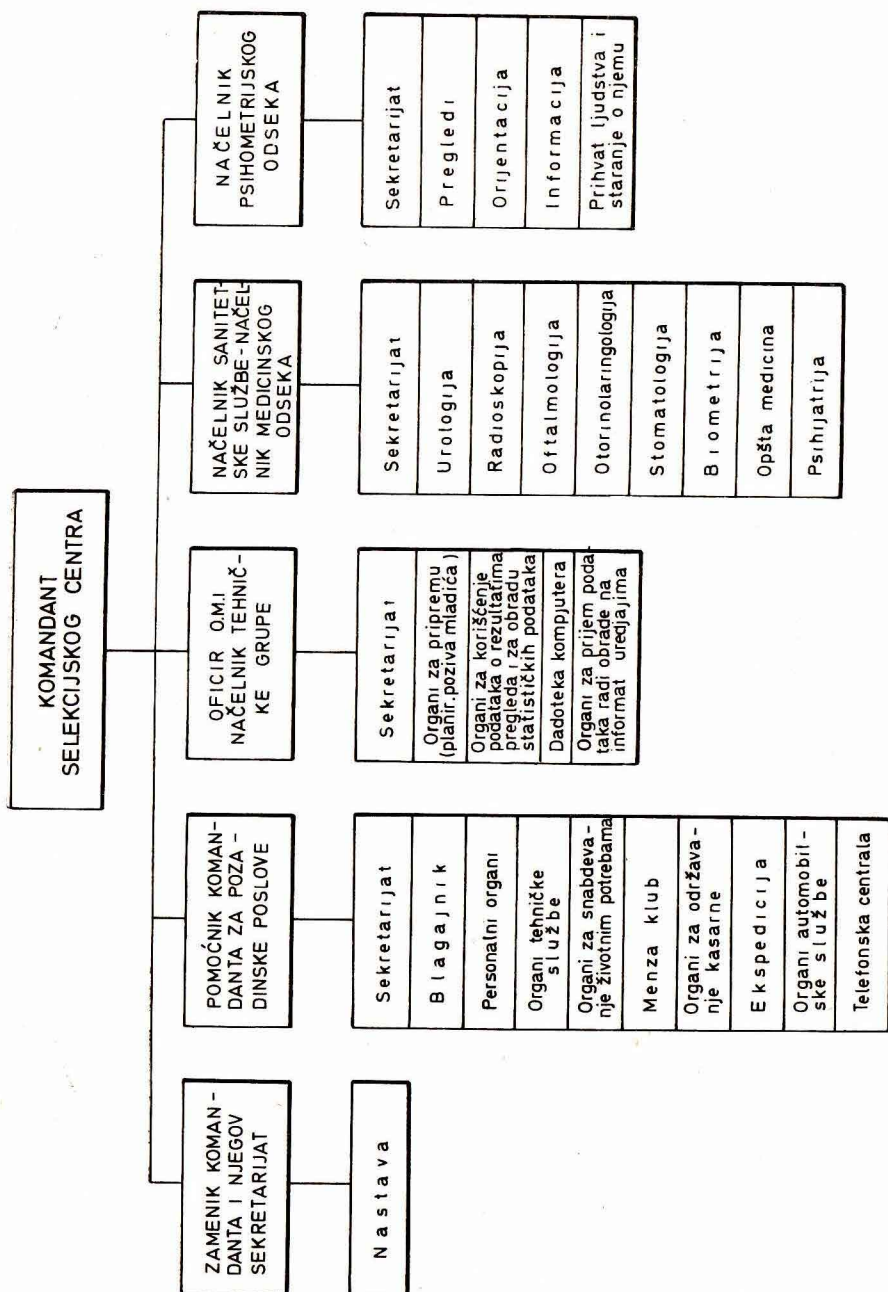
Selekcijski centri se razlikuju po broju kandidata koje mogu primiti tokom dana na pregled, odnosno po broju »selekcijskih lanaca«.

»Selekcijskim lancem« naziva se ceo krug (pregleda i propratnih radnji) koji prođe partija od 40 kandidata, krug čije se razne faze protežu na tri prepodneva (popodneva). Tako, centar čiji je kapacitet »tri lanca« može započeti rad početkom prepodneva (popodneva) sa tri partije, odnosno 120 mladića.

Imajući u vidu da je rad u centrima smanjen na polovinu u julu i avgustu, da se ne radi za vreme božićnih i uskršnjih školskih raspusta i da se u toku nedelje mladići mogu primati samo četiri dana, smatra se da centri mogu raditi oko 175 dana godišnje.

Centar obuhvata:

- administrativno-pozadinske službe odgovorne za organizaciju života jedinice: personalne poslove, ishranu, upravljanje materijalno-tehničkim sredstvima itd.;

— tri stručna organa odgovorna za sprovođenje poslova selekcije i orijentacije: tehničku grupu, psihometrijski odsek i sanitetski odsek.

Tehnička grupa: poziva i prihvata mladiće (pozivanje se odvija prema planu, u određene dane; pozivi se upućuju dvadeset dana ranije); priprema i razvrstava dokumenta koja su potrebna za unošenje rezultata selekcijskih pregleda; koriguje testove pomoću optičkog »čitača« i rezultate unosi u selekcijski karton; informatičkim uređajima obrađuje rezultate lekarskih i psihometrijskih pregleda; upućuje, posle pregleda, organima Nacionalne službe rezultate selekcije i orijentacije; ažurira datoteku selekcionisanih mladića; radi statističke preglede koje traže Uprava nacionalne službe.²

Psihometrijski odsek je odgovoran za psihometrijska ispitivanja. On formira partije, određuje starešine, rukovodi i kontroliše mladiće pozvane na pregled za vreme njihovog boravka u centru; sprovodi ispitivanje kandidata koristeći bateriju psihometrijskih testova i različite upitnike; obavlja poslove orijentacije na osnovu prikupljenih rezultata lekarskog i psihometrijskog pregleda kandidata; informiše kandidate o nacionalnoj službi.

Sanitetski odsek je odgovoran za lekarske preglede. On utvrđuje kompletno zdravstveno stanje svakog pojedinca kako bi se izvršilo odabiranje kandidata eliminišući nesposobne.

Nađeno zdravstveno stanje iskazuje se u obliku »zdravstvenog profila« koji se sažima u jednu od zdravstvenih kategorija, što se međusobno razlikuju prema stepenu utvrđene fizičke sposobnosti.

Zdravstveni profil se označava skraćenicom S.I.G.Y.C.O.P., pri čemu je:

- S = membres supérieurs et ceinture scapulaire (gornji delovi tela i rameni pojas).
- I = membres inférieurs et ceinture pelvienne (donji delovi tela i zdelični pojas)
- G = état général (opšte stanje)
- Y = yeux (oči)
- C = vision des couleurs (raspoznavanje boja),
- O = oreilles (uši),
- P = psychisme (psihički život).

² Uprava nacionalne službe (Direction du Service Nationale), koja se do 1977. godine zvala Uprava za regrutovanje, potčinjena je GŠ KoV. Ona, pre svega, ima zadatak da priprema i sprovodi u život propise koji se tiču izvršenja vojne obaveze aktivnog i rezervnog sastava. Izvršeni organi Uprave su: odeljenja nacionalne službe i selekcijski centri, koji su raspoređeni po vojnim oblastima (Defanse Nationale, decembar 1977, s. 166—167).

Svaki elemenat zdravstvenog profila ocenjuje se brojkama od 1 do 5 (jedinica je ocena za potpuni fizički integritet, petica označava nesposobnost za služenje u armiji, a ostale ocene odgovaraju prelaznim fizičkim stanjima između te dve krajnje vrednosti). Ti rezultati se sažimaju u jednu od sedam zdravstvenih kategorija (ZK), obeleženih brojkama od 1 do 7.

Informacijski biro. Praktične informacije o nacionalnoj službi budućem regrutu pružaju oficiri zaduženi za razgovore s mladićima i informacijski biro centra.

Zadatak informacijskog biroa je da upozna mladiće s problemima vezanim za ispunjenje obaveza prema nacionalnoj službi, počev od selekcije do ulaska u sastav jedinice i da ih eventualno snabdeju štampanim materijalom (brošurama, obrascima) koji su im potrebni radi postavljanja određenih zahteva. Obaveštenja, slike i audiovizuelni uređaji dopunjuju informisanje.

Kategorije mladića koji se pozivaju u selekcijske centre

Selekcijski centri u Francuskoj i selekcijski centri Nacionalne službe u prekomorskim teritorijama pozivaju i pregledaju:

a) Mladiće koji se nalaze pred izvršenjem obaveze prema nacionalnoj službi. Radi se o kandidatima:

— koji nisu tražili ni ranije pozivanje u službu ni odlaganje nacionalne službe;

— koji žele da ranije odsluže svoj rok;

— koji ne žele da iskoriste dobijeno odlaganje nacionalne službe;

— koje je lokalna komisija za ocenu sposobnosti oglasila sposobnim pa su dobili poziv za služenje vojnog roka jer se prethodnom pozivu nisu odazvali;

— koji su na prvom pregledu oglašeni privremeno nesposobnim.

b) *Kandidate za predvojničku obuku* (višu, padobransku i predvojničku obuku za potrebe KoV, RM i RV).

c) *Kandidate za dobrovoljnu vojnu službu u KoV ili RM po ugovoru.*³

³ Kandidati za dobrovoljnu vojnu službu u RV po ugovoru pregledaju se u specijalizovanim centrima tog vida oružanih snaga.

Centri stoje na raspolaganju i Žandarmeriji radi izbora kandidata koji žele da služe u tom rodu oružanih snaga dobrovoljno, pod ugovorom.

d) *Kandidate koji obavezu prema nacionalnoj službi izvršavaju u nekom od njenih posebnih oblika: službi tehničke pomoći i tehničke saradnje.*

Funkcionisanje

Kandidati se pozivaju u selekcijski centar naredbom, u kojoj se daju uputstva za transport, prijavljivanje i boravak u selekcijskom centru; preciziraju dokumenta koje svaki mladić mora poneti da bi potvrdio svoj identitet i pružio dokaze o porodičnoj situaciji i stručnoj spremi; skreće pažnja pozvanom mladiću da se, eventualno, mora snabdeti uverenjima ili lekarskim dokumentima ako ima kakvu telesnu manu ili bolest na osnovu koje može biti oglašen nesposobnim za nacionalnu službu.

Boravak mladića u selekcijskom centru ne može preći tri dana, ne računajući vreme putovanja. Izuzetno, taj se boravak može produžiti do 10 dana kada načelnik sanitetske službe centra smatra da je neophodno zadržavanje u bolnici radi detaljnijeg lekarskog pregleda.

Mladići pozvani na pregled u centar imaju pravo na invalidsku penziju u slučaju nezgode na putovanju do centra i nazad, u toku boravka u centru i, eventualno, za vreme boravka u vojnoj bolnici, i druga prava koja važe za vojna lica na odsluženju vojnog roka.

Organizacija pregleda. Mladići se pozivaju ili početkom popodneva ili početkom prepodneva. Grupišu se u partije od 40 ljudi, svaka pod komandom dva vojna lica koji ostaju sa njima za sve vreme njihovog boravka u centru. Sastav tih grupa se ne menja tokom čitavog trajanja ispitivanja.

Broj partija koje se pozivaju svakog dana u zavisnosti je od veličine centra, odnosno od njegovog kapaciteta za prihvatanje i obradu mladića. On je različit; kreće se od dve partije (jedna pre podne, druga po podne) do osam (četiri pre podne, četiri po podne) već prema veličini centra.

Sve radnje vezane za selekciju, po pravilu, obave se tokom tri prepodneva, odnosno popodneva.

Prvog dana obavi se: prihvatanje, formiranje partija, ispitivanje opšteg stepena inteligencije⁴ (tri testa), radiološki i urološki pregled.

Drugog dana kandidati daju odgovore na pitanja biografskog karaktera i pitanja koja se odnose na zdravstveno stanje; sprovode se testovi za utvrđivanje stepena stručnih znanja i prirodnih sposobnosti; vrši se poseban pregled kandidata za školu rezervnih oficira.

Treći dan je predviđen za detaljni lekarski pregled, profesionalnu orijentaciju i odlazak kandidata.

Psihometrijski pregled obuhvata testove za utvrđivanje prirodnih sposobnosti, školske sprema i stručne osposobljenosti.

Rezultati testova ubeležavaju se na lični selekcijsko-orijentacijski karton; on se, pošto odgovarajući organ Nacionalne službe uzme određene podatke, šalje jedinici u koju se upućuje regrut.

Lekarski pregled. Budući regruti podvrgavaju se detaljnom lekarskom pregledu radi utvrđivanja zdravstvenog stanja i ocene stepena fizičke sposobnosti. Obavlja ga ekipa lekara specijalista; pregledi se odvijaju logičnim redom, jedan za drugim (lekarski lanac). Ispitivanja se organizuju na sledeći način:

— prva serija pregleda, nazvana »mali lekarski lanac«, obuhvata: rendgenski snimak pluća, ispitivanje urina (utvrđivanje šećera i albumina), pregled zuba;

— druga serija pregleda, nazvana »veliki lekarski lanac«, obuhvata: oftalmološki pregled (oštrina vida, raspoznavanje boja, moć uočavanja objekata na zemljištu), biometriju (karakteristične biohemijske preglede, kardiovaskularna ispitivanja), opšti lekarski pregled, neuropsihijatrijski pregled (samo nekih mladića).

Kao sinteza ispitivanja dobija se uvid u celokupno zdravstveno stanje, koje dobija svoj izraz u zdravstvenom profilu i u oceni sposobnosti. Rezultati tog pregleda upisuju se na selekcijski zdravstveni karton koji se prilaže zdravstvenoj knjižici.

Razgovori s oficirom za orijentaciju. Oficiru za orijentaciju stoje na raspolaganju rezultati lekarskih i psihometrijskih pregleda i uputnik u koji je svaki mladić dao odgovore biografskog karaktera.

Pored toga, on prikuplja različite podatke o mladiću tokom razgovora s njim. Svrha tog razgovora je da dobije celovitu sliku za praktične potrebe, na osnovu koje će utvrditi:

⁴ Opšti stepen inteligencije (OSI) može biti posmatran kao globalna vrednost inteligencije kojoj odgovara sposobnost za prilagođavanje situaciji čiji se problemi mogu rešiti prosuđivanjem.

— grupu ili više grupa poslova (specijalnosti) za koju je kandidat najsposobniji;

— mogućnost korišćenja njegove stručne spreme u oružanim snagama;

— eventualne specifične sposobnosti (potrebne vojniku planinskih jedinica, prekomorskih trupa ili budućem rezervnom oficiru).

Sva ta zapažanja, praćena, ako je potrebno, obrazloženjima, unosi oficir za orijentaciju u lični selekcijsko-orijentacijski karton.

Rezultati ispitivanja i njihovo korišćenje

Rezultate ispitivanja svakog pojedinca unosi u karton oficir za orijentaciju na osnovu:

— rezultata testova (testova opšteg stepena inteligencije i testova za utvrđivanje stepena stručnih znanja);

— rezultata lekarskog pregleda (»zdravstveni profil« i zdravstvena kategorija);

— obaveštenja prikupljenih iz upitnika biografskog karaktera i upitnika »samoposmatranja« i obaveštenja dobijenih tokom razgovora.

Na osnovu takvih podataka dobija se sintetičan uvid u zdravstveno stanje i intelektualne sposobnosti svakog mladića. On će poslužiti:

— da se mladići rasporede u jednu od »osnovnih kategorija«;

— da se predlože za jednu od »grupa vojnih dužnosti opšteg karaktera«;

— da se predlože, eventualno, za neku od »vojnih dužnosti stručnog karaktera«.

a) *Osnovne kategorije.* Ima ih tri (A, B, C). U njih se raspoređuje pregledano ljudstvo, vodeći računa o fizičkoj kondiciji i intelektualnim sposobnostima svakog mladića. Osnovna kategorija daje, dakle, globalnu predstavu o mogućnostima pojedinca.

Kategorija A obuhvata mladiće dobrih fizičkih i intelektualnih sposobnosti. Tu ulaze mladići iz zdravstvene kategorije ZK=1 sa pokazateljima opšteg stepena inteligencije (OSI) od 8 do 20 i zdravstvene kategorije ZK=2 sa pokazateljem OSI od 12 do 20.

Kategorija B obuhvata mladiće s nekim nedostatkom, manom, u pogledu fizičkih ili intelektualnih sposobnosti. Tu ulaze mladići iz zdravstvene kategorije ZK=1 sa pokazateljima OSI od 1 do 7, zdravstvene kategorije ZK=2 i pokazateljima OSI od 1 do 12, zdrav-

stvena kategorija ZK=3 s pokazateljima OSI od 4 do 20 i zdravstvena kategorija ZK=4 s pokazateljima OSI od 8 do 20.

Kategorija C obuhvata mladiće koji su nejak i u fizičkom i intelektualnom smislu ili vrlo slabi u fizičkom pogledu. To su mladići iz zdravstvene kategorije ZK=3 s pokazateljima OSI od 1 do 3, zdravstvene kategorije ZK=4 s pokazateljem OSI od 1 do 7 i iz zdravstvene kategorije ZK=5 s pokazateljima OSI od 1 do 20.

b) *Vojne dužnosti opšteg karaktera* razvrstane su u četiri grupe i obuhvataju sve vojne dužnosti za koje se smatra da nemaju svoj ekvivalent u civilnim zanimanjima:

— grupu 1 čine sve boračke dužnosti i vojne dužnosti koje ne zahtevaju posebnu specijalizaciju;

— grupu 2 obrazuju vozači;

— grupu 3 čine zanimanja vezana za korišćenje radio-telegrafskih uređaja;

— grupa 4 obuhvata dužnosti vezane za izvršenje kancelarijskih poslova koji ne zahtevaju posebnu stručnost.

Vojne dužnosti stručnog karaktera obuhvataju one dužnosti koje imaju svoj ekvivalent u civilnom sektoru. Postoji oko 275 takvih vojnih dužnosti.

Korišćenje selekcijsko-orijentacijskog kartona

a) *Kod organa Nacionalne službe.* Organi Nacionalne službe znaju: potrebe jedinica, količinske na osnovu pregleda za dodelu ljudstva i kvalitativne, na osnovu formacije samostalnih jedinica (pukova i njima ravnih jedinica); mogućnosti popune na osnovu svih selekcijsko-orijentacijskih kartona.

Oni raspoređuju mladiće jedinicama prema sledećoj šemi:

Prva faza: raspodela kartona po vojnim dužnostima stručnog karaktera, i to odmah koji sadrže određene predloge za raspored mladića na te dužnosti; raspodela kartona po osnovnim kategorijama (A, B, C) i grupama (od prve do četvrte) vojnih dužnosti opšteg karaktera služeći se posebnim sistemom od 11 stepeni koji omogućava da se izvrši pravilna raspodela »osetljivih« grupa (grupe 3 i 4) i mladića velikih fizičkih i intelektualnih sposobnosti.

Druga faza: raspoređivanje u jedinice mladića za vojne dužnosti stručnog karaktera, počinjući od onih koji se nalaze u osnovnoj (najnižoj) kategoriji. Kada zadovolje potrebe jedinica za popunu tih dužnosti, preostali deo mladića se raspoređuje na vojne dužnosti opšteg karaktera.

Treća faza: raspoređivanje mladića za vojne dužnosti opšteg karaktera.

b) U jedinicama — mladići se dodeljuju jedinicama raspoređeni u dve grupe: u grupu vojnih dužnosti opšteg i u grupu dužnosti stručnog karaktera. Da bi se izvršilo njihovo detaljnije razvrstavanje (prvo, radi izvođenja obuke i drugo, radi postavljanja na formacijske dužnosti), komandanti jedinica naćiće u selekcijsko-orijentacijskim kartonima za svakog mladića:

— *u intelektualnom pogledu* — pokazatelje opšteg stepena inteligencije i podatke o završenoj školi i započetom školovanju;

— *u stručnom pogledu* — podatke o zanimanju, stećenim stručnim diplomama, rezultate testa za ispitivanje stručnih sposobnosti tokom selekcije;

— *u fizičkom pogledu*: podatke iz S.I.G.Y.C.O.P.-a, zdravstvenu kategoriju i eventualne medicinske kontraindikacije;

— *u pogledu specifičnih umeća*: podatke o poznavanju daktilografije, muzike, vožnje automobila...

— *u pogledu porodice*: podatke o porodičnoj situaciji.

Komandanti jedinica raspolazu i posebnim zapažanjima oficira za orijentaciju.

Napomenimo na kraju da su pregledi koji se obavljaju radi selekcije i orijentacije korisni ne samo za oružane snage nego i za regrute, odnosno mladiće za koje su oni prvi detaljan lekarski pregled. Razume se, tako je moguće utvrditi eventualne bolesti koje ranije nisu bile otkrivene i za koje se nije znalo. U širem smislu, time se doprinosi zdravstvenom uvidu i zbrinjavanju čitave nacije.

J. S.